

Life Sciences
ISSN: 1308 7347 (NWSALS)
ID: 2019.14.1.4B0022

Status : Original Study
Received: October 2018
Accepted: January 2019

Yonca Çiçek Okuyan

Manisa Celal Bayar University, yonca09@windowslive.com, Manisa-Turkey

Nazan Tuna Oran

Hafize Öztürk Can

Ege University, İzmir-Turkey
nazanoran@gmail.com; hafizeztrk@gmail.com

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2019.14.1.4B0022		
ORCID ID	0000-0002-4844-7771	0000-0003-2103-6769	0000-0001-8213-3330
CORRESPONDING AUTHOR	Yonca Çiçek Okuyan		

EBELİK UYGULAMA ALANLARINDA YAPILAN TEORİ VE MODELE DAYALI TEZLER

ÖZ

Araştırma, ebelik uygulama alanlarında yapılan teori ve modele dayalı tezleri incelemeyi amaçlamaktadır. Sistematik inceleme olan bu çalışmada, konuyla ilgili tüm tezlerin geriye dönük taranması biçiminde gerçekleştirildi. İncelemede "gebelik", "doğum", "postpartum", "yenidoğan", "kuram", "teori", "model", anahtar kelimeleri kullanılarak "Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezi" veri tabanı elektronik olarak tarandı. Anahtar kelime olarak "gebelik" ile 855 tez, "doğum" ile 1207 tez, "postpartum" ile 244 tez, "yenidoğan" ile 995 tez, "kuram" ile 1705 tez, "teori" ile 2000 tez ve "model", 2000 tez tespit edildi. İnceleme sonucunda 21 tez seçildi ve iki tez çalışmanın amacına uygun olmadığı için dışlandı. Ondokuz tez örnekleme oluşturdu. Tezlerin özellikleri SPSS 15.0 istatistik programıyla analiz edildi ve sayı, yüzde değerleri kullanıldı. Tezlerde en sık kullanılan teori/kuram ve modellerin sırasıyla; Roy Adaptasyon Modeli, Dorothy Orem Öz Bakım Modeli, Planlı Davranış Teorisi, Watson Bakım Teorisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebelik, Gebelik, Doğum, Yenidoğan, Model, Teori

THESES BASED ON THEORY ON MIDWIFERY APPLICATION AREAS

ABSTRACT

This research aim to investigate th equality and quantity of thesis based on theory and model in midwifery application areas. The systematic review was carried out in the form of retrospective screening of all theses related to the subject. In the review, the "YÖK Thesis Center" data base was scanned electronically using "pregnancy", "birth", "postpartum", "newborn", "theory", "model" withkeywords. As the key word, 855 theses with "pregnancy", 1207 theses with "birth", 244 theses with "postpartum" with 995 theses "newborn" 1705 theses with "theory", 2000 theses with "theory" 2000 theses with "model" were identified. 21 theses selected as a result of the examination and two theses were excluded because not suitable for the purpose of study, 19 theses were consist sample. The characteristics of theses were analyzed with SPSS statistical program. In theses, most commonly used the theory and model was determined respectively; Roy Adaptation Model, Dorothy Orem Self Care Model, Planned Behavior Theory and Watson Care Theory.

Keywords: Pregnancy, Birth, Newborn, Model, Theory

How to Cite:

Çiçek Okuyan, Y., Tuna Oran, N. ve Öztürk Can, H., (2019). Ebelik Uygulama Alanlarında Yapılan Teori ve Modele Dayalı Tezler, **Life Sciences (NWSALS)**, 14(1):20-29, DOI: 10.12739/NWSA.2019.14.1.4B0022

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Dünyada olduğu gibi ülkemizde son yıllarda sağlık alanında kuram, teori ve modellere temellendirilen çalışma sayısı artmaktadır [4, 5, 6, 8, 11 ve 24]. Kuramlar, araştırmacılar tarafından insan davranışlarını anlamak, açıklamak, öngörülebilirlik ve kontrol etmek için geliştirilmiş kavramsal sistemlerdir [25]. Bir mesleğin bilim olabilmesi, profesyonelleşebilmesi için gerekli olan bilgi yükü, mesleğin çalışma alanlarındaki araştırmaların kurama, teoriye veya modele dayandırılabilmesi ile gerçekleşir [10, 17, 22 ve 23]. Bir disiplinin meslek olabilmesi için; Povalko (1971), bir işi meslek [profession] yapan sekiz kriter belirlemiştir. Bunlar, bilgi yükü, yapılan işin temel sosyal değerlere uygunluğu, eğitim süresi, motivasyon, otonomi, mesleğe bağlılık bilinci, birlik bilinci ve meslek ahlakı yasadır [21]. Gebelik, doğum ve doğum sonrası dönem ise kadınların bakımının ebeler tarafından, amaçlı ve sistemli olarak planlaması ve uygulaması gerekmektedir. Bu sebeple bu dönemlerdeki araştırmaların kuram, model ve teori ile temellendirilmesi ve etkili olup olmadıklarının değerlendirilmesi gerekmektedir [19, 20 ve 21]. Böylece görev alanları gebelik, doğum, doğum sonrası ve yenidoğan döneminde tanımlanan ebelik mesleğine yönelik bilgi yükü artacak ve böylece ebelik mesleğinin gelişimine katkı sağlanacaktır [1 ve 23]. Günümüzde sağlık profesyonellerinin gebelik döneminde kuram/teori/modelleri; bulantı ve kusmayı gidermede, kilo yönetiminde, preterm membran rüptüründe, gestasyonel diyabette, gestasyonel hipertansiyonda, gebelik kaybı yaşamış kadınlarda kullandığı görülmektedir [3, 7, 8 ve 11]. Doğumdan sonraki dönemde sezaryen doğum yapan kadınlarda özbakımın güçlendirilmesinde, anne duyarlılığının arttırılmasında, doğum sonu konforun sağlanmasında, cinsel problemlerin giderilmesinde, anne memnuniyetinin yükseltilmesinde kullanılmaktadır. Yenidoğan döneminde teori ağırlı yönetiminde kullanılmaktadır [2, 6, 7, 9, 15 ve 25].

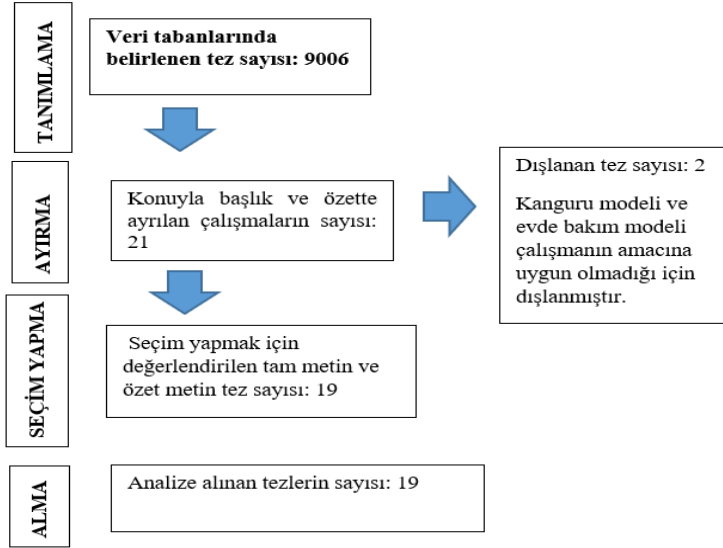
2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Kurama, teoriye veya modele dayalı bir bakış açısı, bireyin bakımını amaçlı ve sistemli olarak planlama ve uygulama olanağı vermektedir. Bu bakış açısı ile işlevlerini yerine getiren ebeler, görevlerinde daha etkin, otonomileri yüksek ve sağlık ekibinin diğer üyeleri ile iletişimi güçlü bir konuma gelmektedir [12 ve 23]. Ebelikte bilimsel bilgi yükünün artması ve bu bilgi üretiminin süreklilik kazanması ile mesleğin toplum tarafından güdülenmesi ve mesleki kimliğin daha da güçlenmesi söz konusudur [12, 16 ve 23]. Ebelik; bilimsel ve etik değerler üzerine temellenen, bilim ve sanatı birleştiren, felsefe, araştırma ve uygulamaya dayalı profesyonel bir disiplindir. Ebeliğin görev tanımında olan gebelik, doğum, doğum sonrası ve yenidoğana bakım verme zorunluluğu, hekimliğin, hemşireliğin görev alanları ile kesişmektedir [1, 3, 7, 8 ve 11]. Bu yüzden ebelik diğer birçok profesyonel disiplinle iç içe geçmiştir. Farklı disiplinlere mal olmuş kuramları ebelik uygulamalarında kullanmak kadının sağlık durumundaki değişiklikleri önceden görebilmek, yorumlamak ve bunlara karşı önlem almak konusunda katkı sağlayacağına inanılmaktadır [1, 4 ve 18]. Bundan dolayı bu çalışma ebelik uygulama alanlarında yapılan teori ve modele dayalı tezleri incelemeyi amaçlamaktadır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM (MATERIAL AND METHOD)

Bu çalışma; ebelik uygulama alanlarında yapılan tezlerin taramasının ayrıntılı kapsamlı yapılması, kullanılan metodların açıkça belirtilmesi ve sonuçlara göre yorumlanma yapılabilmesi

açısından sistematik derleme niteliğindedir [13 ve 14]. Bu çalışmada, 03.01.2017-12.01.2017 tarihleri arasında, Ulusal Tez Merkezi (https://tez.yok.gov.tr/Ulusal_TezMerkezi/tarama.jsp) arama motorundan tarama yapıldı. Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanındaki gebelik, doğum, postpartum dönem ve yenidoğan döneminde kuram, teori ve modellere yönelik tüm tezler çalışmanın evrenini oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmeyerek evrenin tümüne ulaşılmıştır. Sistematik inceleme, konuyla ilgili çalışmaların geriye dönük olarak taranması biçiminde gerçekleştirildi. İncelemede "gebelik", "postpartum", "yenidoğan", "kuram", "teori", "model", anahtar kelimeleri kullanılarak "YÖK TEZ MERKEZİ" veri tabanı elektronik olarak tarandı. Veri tabanındaki tüm özetler, başlıklar ve tam metin olan tezler incelenmiştir. "Gebelik" anahtar kelimesi ile 855 tez, "doğum" kelimesi ile 1207 tez "postpartum" ile 244 tez, "yenidoğan" ile 995 tez, "kuram" anahtar kelimesi ile 1705 tez, "teori" ile 2000 tez ve "model" ile 2000 tez incelendi. Akış şemasında (Şekil 1) [13 ve 14], sistematik derlemede taranan araştırmaların sayısı, uygun olanlar ve derlemeye dahil edilenler, dışlanan araştırmalar ve dışlama nedenleri ile birlikte verilmiştir.

Şekil 1. Çalışmanın seçimi ve alınma süreci
(Figure 1. Selection of study and process)

Bu çalışmaların içinden sadece ebeliğin uygulama alanları olan gebelik, doğum, postpartum, yenidoğan dönemlerinde kuram, teori ve modele yönelik olan 21 tez belirlenmiş ve iki tez (kanguru bakım modeli ve evde bakım modeli) çalışmanın amacına uygun olmadığı için dışlanmıştır. Tarama sonunda 2005-2017 yılları arasında konu ile ilgili yapılmış 19 tez ile çalışma tamamlanmıştır (15 tam metin, dört özet metin). İncelenen tezlere ait özellikler SPSS 15.0 istatistik programıyla analiz edilmiştir. Analiz için sayı, yüzde değerleri kullanılmıştır. Bu çalışma sonuçları yalnızca Türkiye'deki yapılan tezler ve ulaşılan tezlerle sınırlıdır. Araştırmanın diğer ülkelerdeki üniversitelerin tezlerini kapsamaması nedeniyle karşılaştırma yapma olanağı olmaması, araştırmanın sınırlılığı olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

Tezlerin %36.8'i doğum öncesi dönemde, %5.3'ü doğum sırasında, %52.6'sı doğum sonrası dönemde ve %5.3'ü yenidoğan döneminde yapılmıştır. Doğum sırasında modele dayalı tezin az olduğu görülmektedir. Doğum eyleminin süresinin diğer dönemlere göre daha kısa olması, gebedeki doğum eylemine ilişkin gereksinimler ve fizyolojik durumu nedeni ile bu dönemde yapılan tez sayısı diğer dönemlere göre daha az bulunmuştur.

Tablo 1. İncelenen tezlerin yapıldığı döneme göre dağılımı (n=19)
(Table 1. Distribution of examined theses according to the period in which they were carried out (n=19))

Dönem	Sayı	Yüzde
Gebelik Dönemi	7	36.8
Doğum Sırasında	1	5.3
Doğum Sonrası Dönem	10	52.6
Yenidoğan Dönemi	1	5.3
Toplam	19	100.0

Tezlerden %5.3'ü yüksek lisans, 89.5'i ise doktora ve %5.3'ü uzmanlık tezi düzeyinde yapılmıştır. Kurama yönelik tezler son beş yılda artsa da, yeterli değildir. Kurama dayalı tezlerin doktora düzeyinde olması ebeliğin ilk doktora öğrencisinin 2017 yılında mezun olması bunun nedeni olarak düşünülebilir. Gebelik, doğum, doğum sonrası ve yenidoğan dönemde kurama dayalı tezlerin artmasının, bu dönemlerdeki bakım kalitesini arttırmaya yardımcı olacağı düşünülebilir.

Tablo 2. İncelenen tezlerin türlerine göre dağılımı (n=19)
(Table 2. Distribution of these analyzed according to types (n=19))

Tez Türü	Sayı	Yüzde
Yüksek Lisans	1	5.3
Doktora	17	89.5
Uzmanlık tezi	1	5.3
Toplam	19	100.0

Tezlerin en çok 2011 yılında yapıldığı ve sonra azalma gösterdiği, yarısından fazlasının (%68.4) son beş yılda yapılmış olduğu tespit edilmiştir. Ülkemizde kurama dayalı tezlere ilginin son beş yılda arttığı söylenebilir. Bu durum, ebelikte lisansüstü eğitim alan öğrenci sayısının artması, ebelik araştırmalarına yönelik ilginin artması gibi nedenlerden kaynaklandığı düşünülebilir.

Tablo 3. İncelenen tezlerin yıllara göre dağılımı (n=19)
(Table 3. Distribution of theses examined by years (n=19))

Yıllar	Tez Sayısı	Yüzde
2005	1	5.3
2009	1	5.3
2011	4	21.1
2012	2	10.5
2013	2	10.5
2014	1	5.3
2015	3	15.8
2016	2	10.5
2017	3	15.8
Toplam	19	100.0

Çalışmalarının yarısından fazlasının (%57.9) verileri deneysel yöntem ile toplanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının oluşturulması kanıt düzeyini arttıracacağı düşünülebilir.

Tablo 4. İncelenen tezlerin araştırma türlerine göre dağılımı (n=19)
(Table 4. Distribution of theses analyzed according to research types
(n =19))

Araştırma Türü	Sayı	Yüzde
Deneysel	11	57.9
Yarı deneysel	6	31.6
Kohort	1	5.3
Kesitsel	1	5.3
Toplam	19	100.0

Tezleri yapan kişilerin anabilim dallarına bakıldığında; tezlerin %89.5'inin hemşirelik anabilim dalında, %5.3'ünün ebelik anabilim dalında, %5.3'ünün tıpta uzmanlık tezi olarak yapıldığı görülmüştür. Ebelerin kurama yönelik çalışma sayısının az olmasının nedenini ebelik anabilim dallarının lisansüstü eğitim ile birlikte başlamasından (ebelik alanında yüksek lisansın 2003 yılında, doktoranın 2013 yılında açılmış olmasından) ve ebe olarak çalışanların hemşirelik programının farklı anabilim dallarında lisansüstü eğitim yapmalarından kaynaklı olduğu düşünülebilir. Yücel ve ark. ebelerin, %35.7'sinin Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, %34.5'nin Ebelik, %14.3'ünün Halk Sağlığı Hemşireliği AD'da yüksek lisans yaptıklarını belirtmiştir. Yüksek lisans eğitimi sonrası da doktora eğitimlerine aynı anabilim dallarında devam ettikleri aynı araştırmada ifade edilmektedir [27].

Tablo 5. İncelenen tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı (n=19)
(Table 5. Distribution of the theses examined by departments (n=19))

Meslek	Sayı	Yüzde
Hemşirelik Anabilim Dalı	17	89.5
Ebelik Anabilim Dalı	1	5.3
Tıpta Uzmanlık Tezi	1	5.3
Toplam	19	100.0

Tezlerde en sık kullanılan teori/kuram ve modellerin sırasıyla; Roy adaptasyon modeli (%26.3) ve Dorothy Orem Öz Bakım Modeli (%10.5), olduğu belirlenmiştir. İncelenen tezlerin %94.7'sinde kullanılan modelin etkili olduğu, model kullanılan araştırmaların sonucunda anlamlı istatistiksel fark olduğu tespit edilmiştir. Roy Adaptasyon Modeli'nin hem gebelik hem de doğum sonrası dönemde kullanılmasının, her iki dönemin de uyum gerektiren dönem olmasından kaynaklandığı söylenebilir (apay, saydam, fışkın, derya, körükçü). Dorothy Orem Öz Bakım Modeli'nin doğum sonrası dönemde öz bakım ihtiyacının artmasında dolayı kullanıldığı söylenebilir [2 ve 28] Watson Bakım Modeli'nin kullanılmasının nedeninin gebelik döneminde ve yenidoğan döneminde oluşan anksiyeteyi azaltabilmek için gebelerin ve yenidoğanın kişiler arası iletişiminin gerek duyması olduğu söylenebilir [6 ve 18].

Tablo 6. İncelenen tezlerde gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemde kullanılan kuram/model/teori türüne göre dağılımı
(Table 6. Distribution of theses examined according to the theory/model /theory used in pregnancy birth and postpartum period)

*Kuram/Teori/Model Türü	Sayı	Yüzde	Sonuç**
Roy Adaptasyon Modeli	5	26.3	Etkili
Dorothy Orem Öz Bakım Modeli	2	10.5	Etkili
Planlı Davranış Kuramı/Teorisi	2	10.5	1 Etkili 1 Etkisiz
Konfor Kuramı	2	5.3	Etkili
Watson İnsan Bakım Modeli/Watson Bakım Teorisi	2	10.5	Etkili
Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli	1	5.3	Etkili
Meleis'in Geçiş Teorisi	1	5.3	Etkili
Plissit Modeli	1	5.3	Etkili
Sosyal Bilişsel Teori [Teori Temelli Bireysel Danışmanlık]*	1	5.3	Etkili
Teoriler Üstü Modelin Değişim Aşaması* [Teori Temelli Bireysel Danışmanlık]	1	5.3	Etkili
Travelbee Kuramı	1	5.3	Etkili
Imb Modeli[Bilgi, Motivasyon Ve Davranış Becerileri Modeli]	1	5.3	Etkili
Toplam	19*	100.0	

*Birden fazla model kullanılan tezler bulunmaktadır

** Araştırmaların sonucunda anlamlı istatistiksel fark olduğu "etkili" kelimesi ile ifade edilmiştir

Tam metin olarak erişimi olan tezlerde, gebelerde Roy Adaptasyon Modeli, Sosyal Bilişsel Teori, Teoriler Üstü Modelin Değişim Aşamasının, Watson İnsan Bakım Modeli/Watson Bakım Teorisinin kullanıldığı [3, 6, 10, 12 ve 25], doğum sırasında kullanılan bir modelin olmadığı, doğumdan sonra Dorothy Orem Öz Bakım Modeli, Roy Adaptasyon Modeli/ Kuramı, Konfor Kuramı, PLİSSİT Modeli, Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli, Travelbee Kuramı, Planlı Davranış Kuramı/Teorisinin kullanıldığı [4, 5, 7, 8, 15, 17, 18, 21 ve 28], yenidoğan döneminde Watson İnsan Bakım Modeli/Watson Bakım Teorisinin kullanıldığı [2] saptanmıştır. Özet metin olarak yayınlanan tezlerde gebelikte Meleis'in Geçiş Teorisi [16] ve doğum sırasında Konfor Kuramı [26], doğumdan sonraki dönemde, IMB modeli (Bilgi, Motivasyon ve Davranış Becerileri Modeli) [20] kullanılmıştır. Roy Adaptasyon Modeli ve Planlı Davranış Kuramı/Teorisi hem gebelik hem de doğum sonrası dönemde kullanılmaktadır.

Tablo 7. Gebelik döneminde, doğum sonrasında ve yenidoğan döneminde kuram/model/teoriye göre düzenlenmiş tam metnine ulaşılan tezlerinin özellikleri
(Table 7. The characteristics of the theses reached to the full text regulated according to the model/theory in the pregnancy, birth, postpartum, newborn period)

	Kuram/Teori/Model	Örneklem	Araştırma Tipi	Yıl	Anabilim Dalı
Gebelik Dönemi	Roy Adaptasyon Modeli/Kuramı	-Gebeler 31 deney 31 kontrol	Deneysel	2011	Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD.[12]
	Sosyal Bilişsel Teori, Teoriler Üstü Modelin Değişim Aşaması	-Gebeler 48 deney 50 kontrol	Deneysel	2012	Kadın Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği AD.[6]
	Watson İnsan Bakım Modeli/Watson Bakım Teorisi	-Daha önce gebelik kaybı yaşamış gebeler 68 deney, 60 kontrol	Deneysel	2015	Psikiyatri Hemşireliği AD.[25]
	Roy Adaptasyon Modeli/Kuramı	-Hipertansif Gebeler 68 eğitim 64 kontrol	Yarı Deneysel	2015	Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.[3]
	Roy Adaptasyon Modeli/Kuramı	-Gebeler 30 deney 30 kontrol	Deneysel	2016	Kadın Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği AD.[10]
Doğum Eyleminde	Konfor Kuramı	30 deney 30 kontrol	Deneysel	2017	Ebelik AD. [26]
Doğum Sonu Dönem	Dorothy Orem Öz Bakım Modeli	-Sezaryen ile doğum yapmış anneler 40 deney 40 kontrol	Yarı Deneysel	2005	Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği AD. [15]
	Dorothy Orem Öz Bakım Modeli	Lohusa (n=63)	Deneysel	2009	Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD. [18]
	Roy Adaptasyon Modeli/ Kuramı	-Primipar anne 55 deney 55 kontrol	Deneysel	2011	Halk Sağlığı Hemşireliği AD.[21]
	Roy Adaptasyon Modeli/ Kuramı	-Sezaryen ile doğum yapmış anneler 65 deney 69 kontrol	Deneysel	2011	Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD. [4]
	Planlı Davranış Kuramı/Teorisi	-Doğumdan sonra emzirme (n=250 gebe)	Kohort	2011	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.[17]
	Konfor Kuramı	-Sezaryenli lohusa 50 deney 50 kontrol	Yarı Deneysel	2012	Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.[7]
	PLİSSİT Modeli	-3-12 ay önce doğum yapmış kadın 61 deney 62 kontrol	Yarı Deneysel	2013	Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.[28]
	Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli	-Sezaryen ile doğum yapmış anne (n=33)	Yarı Deneysel	2013	Doğumve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD.[8]
Travelbee Kuramı	-Ebe (n=17) -lohusa (n=110) [eğitim öncesi -lohusa [eğitim sonrası]	Yarı Deneysel	2014	Kadın Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği AD.[5]	
Yenidoğan Dönemi	Watson İnsan Bakım Modeli/Watson Bakım Teorisi	-Yenidoğan çocuk hasta (0-18 yaş) (n=200)	Deneysel	2017	Hemşirelik AD.[2]

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Gebelerde Roy Adaptasyon Modeli, Sosyal Bilişsel Teori, Teoriler Üstü Modelin Değişim Aşamasının, Meleis'in Geçiş Teorisi, Watson İnsan Bakım Modeli/Watson Bakım Teorisi'nin kullanıldığı ve etkili olduğu, doğum sırasında kullanılan konfor kuramı dışında bir modelin olmadığı, doğumdan sonra Dorothy Orem Öz Bakım Modeli, Roy Adaptasyon Modeli/Kuramı, Konfor Kuramı, PLİSSİT Modeli, Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli, Travelbee Kuramı'nın etkili, planlı davranış kuramı/teorisinin bir tezde etkisiz olduğu, yenidoğan döneminde Watson İnsan Bakım Modeli/Watson Bakım Teorisi etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçları ebelerin kullanabileceği, ebelik mesleğinin profesyonelliğine, bilgi birikimi açısından katkısının olacağı düşünülmektedir. Ülkemizdeki lisansüstü çalışmalarda; gebelik, doğum, doğum sonrası ve yenidoğan döneminde kuram/teori/model kullanımı sınırlıdır. Gebelik, doğum, doğum sonrası ve yenidoğan dönemine yönelik araştırmaların kalitesinin artması için model kullanımı önerilebilir.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma, 5-8 Eylül 2018 tarihleri arasında Priştine (Kosova)'de düzenlenen 3rdInternational Science Symposium'da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Adıgüzel, O., Tanrıverdi H. ve Özkan S.D., (2011). Mesleki Profesyonellik ve Bir Meslek Mensupları Olarak Hemşireler Örneği. Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt:9, Sayı:2, ss:235-260.
2. Akatin, Y., (2017). Watson'ın Bakım Teorisine Temellendirilmiş Hemşirelik Girişimlerinin Pediatri Hemşirelerinin Ağrı Yönetiminde Kanıta Dayalı Önerilere Uyumlarına Ve Hasta Sonuçlarına Etkisi. Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
3. Amanak, K., (2015). Roy Adaptasyon Modeline Göre Verilen Eğitimin Gestasyonel Hipertansiyon, gebelik uyumu ve gebelik sonuçlarına etkisi. Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
4. Apay, S.E., (2011). Sezaryen ile Doğum Yapan Loğusalara Royun Modeline Göre Verilen Bakımın Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
5. Çalım, S.İ., (2014). Travelbee Kuramına Göre Verilen Kişilerarası İletişim Eğitiminin Ebelerin Becerilerine Ve Annelerin Doğum Memnuniyetine Etkisi. Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
6. Daşıkın, Z., (2012). Teori Temelli Bireysel Danışmanlık Girişiminin Gebelikte Kilo Yönetimine Etkisi. Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
7. Derya, Y.A., (2012). Sezaryen ile Doğum Yapan Lohusalara Konfor Kuramına Göre Verilen Hemşirelik Bakımının Doğum Sonu Konfor Düzeyine Etkisi. Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
8. Erbaş, N., (2013). Sezaryen Sonrası Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeline Göre Yapılan Evde Bakımın Annelerin Postpartum Sağlık Durumuna Etkisi. Doktora Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
9. Erbil, N. ve Bakır A., (2009). Meslekte Profesyonel Tutum Envanterinin Geliştirilmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6(1):290-302.

10. Fışkın, G., (2016). Gestasyonel Diyabetli Gebelerde Roy Adaptasyon Kuramına Göre Hazırlanan Diyafragmatik Solunum Egzersiz Programına Etkileri. Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
11. İnan, Ş.F., Üstün, B. ve Bademli, K., (2013). Türkiye'de Kuram/Modele Dayalı Hemşirelik Araştırmalarının İncelenmesi. Anadolu Hemşirelik Dergisi, Cilt:16, Sayı:2, ss:132-139.
12. İşbir, G.G., (2015). Roy Adaptasyon Modeline Dayalı Danışmanlığın Gebelikte Bulantı Ve Kusmaya Etkisi. Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
13. Karaçam, Z., (2013). Sistemik Derleme Metodolojisi: Sistemik Derleme Hazırlamak İçin Bir Rehber, DEUHYO ED, Cilt:6, Sayı:1, SS:26-33.
14. Karaçam, Z. ve Sağlık, M., (2018). Emzirme Sorunları Ve Sorunlara İlişkin Yapılan Girişimler: Türkiye'de Yapılan Çalışmalara Dayalı Bir Sistemik Derleme, Türk Pediatri Arşivi, Cilt:53, Sayı:3, ss:134-148.
15. Kılıç, A., (2005). Dorothy Orem'in Öz Bakım Modelinin Sezeryan İle Doğum Yapan Kadınların Hemşirelik Bakımına Uygulanması, Doktora Tezi, Ankara: Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
16. Körükçü, Ö., (2015). Preterm Erken Membran Ruptürü Olan Gebelerde Meleis'in Geçiş Teorisine Göre Yapılandırılmış Farkındalık Programının Anneliğe Geçiş Sürecine Etkisi. Doktora Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
17. Muslu, G.K., (2011). Planlı Davranış Teorisine Göre Annelerin Emzirme Davranışlarını Ve Emzirmeyi Bırakma Eğilimlerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
18. Nazik, E., (2009). Öz-bakım Modeli Kullanılarak Verilen Bakımın Postpartum Komplikasyonların Önlenmesi Ve Giderilmesine Etkisi. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
19. Özakıncı, O.G., (2017). Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Gebe Polikliniğine Başvuran Nullipar Gebelerin Doğum Şekli Niyetlerinin Planlanmış Davranış Kuramı Çerçevesinde Değerlendirilmesi. Tıpta Uzmanlık Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi.
20. Özdilek, R., (2016). IMB Model Temelli Postpartum Cinsel Danışmanlığın Kadın Cinsel Sağlığına Etkisi. Doktora Tezi. İzmir: Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
21. Öztürk, S., (2011). Roy Adaptasyon Modeline Göre Postpartum Dönemdeki Annelere Verilen Eğitimin Anne Duyarlılığına Etkisi. Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
22. Saydam, B.K., (2015). Profesyonel Bir Meslek Olarak Türkiye'de Ebelik. Sağlık ve Toplum, Cilt:25, Sayı:1, ss:3-9.
23. Sert, E., Erkal, Y. ve Oran, N.T., (2014). Ebelikte Roy Adaptasyon Modeli'nin Antenatal Değerlendirmede Kullanımı. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, Cilt:3, Sayı:4, ss:1147-1160.
24. Silen, M. ve Johansson, L., (2016). Aims and Theoretical Frameworks in Nursing Students' Bachelor's Theses in Sweden: A Descriptive Study. Nurse Education Today, 37:91-96. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2015.11.020>
25. Tektaş, P., (2015). Watson İnsan Bakım Modeline Temellendirilmiş Hemşirelik Bakımının Gebelik Kaybı Yaşayan Gebelerin Ruh

-
- Sağlığına Etkisi. Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
26. Türkmen, H., (2017). Masaj Ve Sıcak Uygulamanın Doğum Ağrısı Ve Konfora Etkisi. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
27. Yücel, U, Ekşioğlu, A., Demirelöz, M., Baykal Akmeşe, Z., Çakır Koçak, Y. ve Soğukpınar, N., (2013). Türkiye’de Ebelik Lisansüstü Eğitim Profilinin İncelenmesi. International Journal of Human Sciences, 10(1):342-354.
28. Yörük, F., (2013). Doğum Sonrası Dönemdeki Kadınların Cinsel Problemlerinin Çözümünde PLİSSİT Modelin Etkinliği. Doktora Tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.